

Міністерство освіти і науки України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Nizhyn Mykola Gogol State University
Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту
Department of pedagogy, primary education, psychology and management

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
COLLECTION OF CONFERENCE MATERIALS

II Міжнародна науково-практична конференція
«РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ:
НАЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ
ПЕРСПЕКТИВИ»
14-15 листопада 2024 року
м. Ніжин, Україна

II International scientific and practical online conference
«EDUCATION DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN AREA: NATIONAL
CHALLENGES AND TRANSNATIONAL PERSPECTIVES»
November 14-15th, 2024
Nizhyn, Ukraine

НАШІ ПАРТНЕРИ / OUR PARTNERS

**Університет Барселони (Іспанія)
University of Barcelona (Spain)**

**Вулвергемптонський університет
(Сполучене Королівство Великої Британії
та Північної Ірландії)
University of Wolverhampton
(United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)**

**Державна Академія прикладних наук у
м. Хелм (Республіка Польща)
State Academy of Applied Sciences in Chelm
(Republic of Poland)**

**Колегіум Verum у Варшаві, кафедра філософських основ
психології та філософської терапії (Республіка Польща)
Collegium Verum in Warsaw, Department of Philosophical
Foundations of Psychology and Philosophical Therapy
(Republic of Poland)**

**Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі
(Республіка Польща)
International Academy of Applied Sciences in Łomża
(Republic of Poland)**

**Поморський університет в Слупську (Республіка Польща)
Pomeranian University in Słupsk (Republic of Poland)**

**Університет Сулеймана Деміреля (Іспарта, Туреччина)
Suleyman Demirel University, Turkey**

Бердянський державний педагогічний університет
Berdyansk State Pedagogical University

Мелітопольський державний педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького
Bogdan Khmelnitsky Melitopol State Pedagogical University

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»

Пенітенціарна академія України
Penitentiary Academy of Ukraine

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

УДК 378(082)

P64

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 5 від 29.11.2024 р.

Електронне видання збірника тез конференції розміщено у Цифровому репозитарії НДУ імені Миколи Гоголя за покликанням: <http://surl.li/jeonit>

P16 Розвиток освіти в європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ніжин, 14–15 листопада 2024 року / за заг. ред. Н. М. Лосєвої. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 559 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції проведеної 14–15 листопада 2024 р. кафедрою педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Збірник матеріалів конференції висвітлює результати наукових пошуків, є важливим джерелом для обміну знаннями та досвідом між викладачами, дослідниками, здобувачами вищої освіти та педагогами різного рівня. У ньому представлено як теоретичні, так і практичні аспекти розвитку освіти, зокрема щодо актуальних проблем і тенденцій у процесі її еволюції, зокрема в контексті європейського освітнього простору. За точність викладеного матеріалу, достовірність фактів, цитат, власних імен, посилань на джерела та інших відомостей відповідають автори публікацій.

УДК 378(082)

© Лосєва Н. М.,
укладання, 2024
© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

3. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / Т67 [Д. В. Карамішев, Н. М. Гришина, О. В. Грибко, Т. В. Ревенко та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д. В. Карамішева. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2020. 180 с.

4. Хриков Є. М. Педагогічні умови в структурі наукового знання / Є. М. Хриков. // *Шлях освіти*. 2011. №2. С. 11-15.

5. Шмоніна Т. А. Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови» [Електронний ресурс] / Т. А. Шмоніна, І. Г. Глухов. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_59/13.pdf (дата звернення 12.09.24).

6. Янко О. В. Організаційно-педагогічні умови управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06. Луганськ, 2009. 22 с.

7. <https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3064/1/%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення 02.10.2024).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Шимко Христина – здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Україна

Позашкільна освіта в сучасному світі відіграє важливу роль у формуванні гармонійної, всебічно розвиненої особистості. В Україні, де останніми роками відбуваються значні соціальні та економічні зміни, розвиток позашкільної освіти стає пріоритетом як на державному, так і на місцевому рівнях. Роль позашкільної освіти полягає не тільки у підтримці інтересів та здібностей дітей, але й у забезпеченні емоційної та соціальної підтримки, особливо для тих, хто постраждав від військових дій, внутрішнього переміщення та інших кризових ситуацій. Вона допомагає дітям відволіктися від негативних переживань, розвинути нові інтереси, знайти однодумців та відчути себе частиною спільноти. Особливо важливо забезпечити доступ до таких програм для дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших соціально вразливих категорій.

Сучасне розуміння поняття «позашкільної освіти» закріплено в Законі України «Про освіту», де зазначено, що вона є частиною структури освіти і спрямовується на розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, умінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності [1].

Позашкільна освіта охоплює діяльність гуртків, секцій, творчих студій, спортивних клубів та інших організацій, що надають дітям та молоді можливості для розвитку поза межами шкільної програми. Згідно з даними Міністерства освіти і науки України, кількість дітей, які займаються у

позашкільних закладах, поступово зростає, але залишається недостатньою порівняно з загальною кількістю дітей шкільного віку.

Позашкільна освіта – невід’ємна частина в системі неперервної освіти, оскільки забезпечує потреби в інтелектуальному, духовному та фізичному розвитку. Крім того, сприяє активізації освітніх вимог в творчості [3].

Сьогоднішні позашкільні освітні заклади України відповідно до норм чинного закону «Про позашкільну освіту» (стаття 1 та стаття 6) незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі й школи соціальної реабілітації, клуби, об’єднання та всі інші, що функціонують за місцем проживання суб’єктів освітнього процесу і надають освітні послуги в системі позашкільної освіти, але за умови наявності програм позашкільної освіти, формуються на добровільних засадах і добровільному виборі напряму, змісту та форм освітнього процесу в даних інституціях [4].

Важливими є проблеми доступності таких закладів, особливо у сільській місцевості та серед дітей з соціально незахищених верств населення. Інфраструктура багатьох позашкільних установ потребує оновлення, а фінансування – додаткової підтримки.

Позашкільна освіта несе вагоме соціальне значення, оскільки забезпечує дітей можливістю розвивати свої здібності, займатися творчістю, спортом, технічними науками та іншими видами діяльності. Це сприяє не тільки розвитку їхніх навичок, але й формуванню соціальних контактів, умінню працювати у команді та ефективно спілкуватися.

В умовах військових дій, що тривають в Україні, позашкільна освіта виконує також роль психологічної підтримки. Для багатьох дітей заняття у гуртках стають засобом відволікання від стресу, допомагають у подоланні наслідків травматичного досвіду. Програми, спрямовані на соціальну адаптацію, повинні бути розширені та інтегровані у практику позашкільних закладів.

Інноваційні підходи є рушійною силою у розвитку позашкільної освіти. Впровадження цифрових технологій і сучасних методів навчання дозволяє розширити межі доступності освіти, залучаючи дітей до занять, які були недосяжними за традиційних умов. Використання онлайн-ресурсів, інтерактивних платформ, віртуальної реальності та гейміфікації забезпечує інтерактивність і захопливість навчального процесу.

Прикладом може бути впровадження онлайн-платформ, які дають змогу дітям з віддалених регіонів брати участь у гуртках і секціях без необхідності фізичної присутності. Це є особливо важливим для внутрішньо переміщених осіб, яким часто важко знайти нове місце для навчання у нових умовах проживання.

Якість позашкільної освіти залежить від рівня підготовки педагогів. Вони повинні не тільки володіти предметними знаннями, але й мати навички використання новітніх технологій, бути психологічно підготовленими до роботи з дітьми, що пережили травматичні події. Необхідно впроваджувати системи підвищення кваліфікації та перекваліфікації педагогів, що базуються на сучасних міжнародних стандартах [2].

Програми підвищення кваліфікації можуть включати участь у тренінгах, вебінарах, семінарах та обмінних програмах із закордонними партнерами. Це дозволить педагогам отримати нові знання та методики, адаптувати їх до потреб українських дітей та забезпечити ефективність навчального процесу.

Однією з головних проблем розвитку позашкільної освіти є недостатнє фінансування. Державні субсидії часто є обмеженими, і багато закладів змушені шукати додаткові джерела фінансування. У цьому контексті співпраця з приватними підприємствами та неурядовими організаціями є перспективним напрямком.

Залучення бізнесу до підтримки освітніх проектів може включати як фінансову допомогу, так і інвестиції у матеріально-технічну базу закладів. Спільні проекти з соціально орієнтованими компаніями дозволяють не лише вирішувати проблеми ресурсного забезпечення, але й створюють платформу для підвищення соціальної відповідальності бізнесу.

Аналіз міжнародного досвіду може стати основою для реформування позашкільної освіти в Україні. У країнах Європейського Союзу велика увага приділяється інклюзивності та забезпеченню рівного доступу дітей до позашкільної освіти незалежно від їхнього соціального статусу чи географічного розташування. Також поширеною є практика державного фінансування програм з підтримки дітей у складних життєвих обставинах.

Успішні приклади міжнародного співробітництва, такі як обміни між школами, участь у міжнародних освітніх програмах і конкурсах, можуть бути адаптовані та впроваджені в українську систему позашкільної освіти.

На нашу думку для подальшого розвитку позашкільної освіти в Україні необхідно визначити наступні стратегічні напрями:

1. **Покращення законодавчої бази:** для сталого розвитку позашкільної освіти необхідно створити та вдосконалити закони і нормативні акти, що регулюють діяльність позашкільних закладів. Діюча законодавча база повинна відповідати сучасним освітнім реаліям, бути гнучкою та адаптованою до нових викликів. Це передбачає прийняття законів, які гарантують стабільне фінансування позашкільних закладів з державного та місцевих бюджетів. Це сприятиме забезпеченню належного рівня фінансування для розвитку інфраструктури, підготовки кадрів та модернізації освітнього процесу.

2. **Інтеграція інновацій:** Активне впровадження сучасних освітніх технологій є ключовим аспектом розвитку позашкільної освіти. Це дозволяє зробити освітній процес більш ефективним, доступним і цікавим для учнів. Інноваційні рішення включають: створення інтерактивних ресурсів для дистанційного навчання, які дозволяють дітям з різних куточків країни, зокрема віддалених або постраждалих від військових дій регіонів, брати участь у заняттях; впровадження ігрових елементів у навчальні процеси для підвищення мотивації учнів та їхньої активної участі; створення умов для інтерактивного навчання, що дозволяє візуалізувати складні наукові процеси або історичні події, роблячи навчання захопливішим.

3. **Розвиток інфраструктури:** Інфраструктура позашкільних закладів потребує суттєвого оновлення, особливо у регіонах. Для ефективного розвитку

цього напрямку необхідне: оновлення будівель та приміщень для забезпечення безпеки та комфорту учнів; будівництво нових закладів, що включають сучасні навчальні класи, зони для відпочинку, спортивні майданчики та творчі майстерні; забезпечення закладів сучасними технічними засобами, такими як комп'ютери, інтерактивні дошки, лабораторне обладнання та засоби для проведення онлайн-занять.

4. Підтримка педагогічних кадрів: Одним з ключових факторів успіху позашкільної освіти є підготовленість педагогів. Для цього необхідна: організація систематичних програм підвищення кваліфікації педагогів, які включають навчання новітнім методикам, використання цифрових інструментів та методів роботи з дітьми, що пережили стрес або мають особливі освітні потреби; розробка програми психологічної підготовки педагогів, які допомагають ефективно працювати з дітьми, що мають психологічні травми або труднощі у соціальній адаптації; обміни досвідом.

5. Залучення приватних партнерів: Забезпечення фінансової стійкості та розвитку позашкільної освіти неможливе без залучення приватних партнерів. У цьому напрямку слід: розробити державні програми, що надають податкові пільги або інші заохочення для приватних компаній, які інвестують у позашкільну освіту та розробити і реалізувати спільні програми з бізнесом, що включають фінансову підтримку закладів, забезпечення сучасним обладнанням, проведення майстер-класів та екскурсій.

Таким чином, позашкільна освіта є важливим елементом формування особистості та забезпечення соціальної стабільності в Україні. Реалізація перспективних напрямів розвитку, впровадження інновацій та активна співпраця між державними, громадськими та приватними інституціями дозволить створити умови для розвитку освітнього середовища, де кожна дитина матиме можливість розкрити свій потенціал та знайти підтримку для успішної соціальної інтеграції.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 30.10.2024).
2. Лосєва Н., Стрельніков В. Розвиток готовності педагогічних працівників до самовдосконалення на основі короткотермінових курсів-тренінгів // Імідж сучасного педагога. 2020. № 1 (190). С. 49-53.
3. Позашкільна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/pozashkilna-osvita>. (дата звернення 30.10.2024).
4. Про позашкільну освіту: Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2000. № 46. С. 393. (дата звернення 30.10.2024).